

9. Fetsko, I.M. (2021). Syntetychni termini ukraïnskoho muzeïnytstva v konteksti yavlyshcha polisemii [Synthetic terms of Ukrainian museum science in the context of the polysemy phenomenon]. *Terminolohichniy visnyk*, 6, 337–338 (in Ukr.).
10. Shmatko, I. (2014). Polisemiia v ukraïnskii bdzhllynytskii terminolohii [Polysemy in ukrainian beekeeping terminology]. *Ukraïnska mova*, 2 (50), 75–82 (in Ukr.).

УДК 811.161.206

<https://orcid.org/0000-0003-0724-1934>

С.І. СТАШКІВ
м. Київ, Україна

СЕМАНТИКО-СИНТАКСИЧНА ЕКСПЛІКАЦІЯ ВАЛЕНТНОГО ПОТЕНЦІАЛУ ДІЄСЛІВ-ТЕРМІНІВ АКОМПАНУВАТИ ТА ДИРИГУВАТИ

*У статті досліджено валентний потенціал дієслів-термінів **акомпанувати** та **диригувати**. Обґрунтовано трикомпонентність їхньої валентної рамки, визначено основні лексико-семантичні групи слів, що експлікують усі непередикатні аргументи. Зроблено висновок про напівоблігаторне вживання інструменталія з дієсловом **акомпанувати** та необлігаторне – з дієсловом **диригувати**, відзначено відмінність у його лексико-семантичному вираженні. Установлено типові морфологічні варіанти адресатного, об'єктного та інструментального аргументів.*

Ключові слова: дієслова-терміни, валентність, валентний потенціал, валентно зумовлені компоненти, аргументи (непередикатні іменники), морфологічні варіанти.

Дієслова-терміни – це найменування з визначеним науковим, технічним або спеціалізованим змістом та обмеженим семантичним полем, які використовують у певній науковій чи професійній галузі. Вони мають точне значення, яке відрізняє їх від загальнозживаних слів, та називають конкретні дії або процеси.

Семантико-синтаксичне функціонування дієслів-термінів, як і будь-яких інших дієслів, зумовлене їхніми валентними властивостями (Вихованець, 1992: 41), проте вони мають специфічні значення, що вможливує використовувати ці дієслівні лексеми здебільшого у вузькоспеціалізованому, залежному від певної галузі знань контексті.

Дослідження валентного потенціалу дієслів є актуальним напрямом у сучасному українському мовознавстві. Термін *валентність* І.Р. Вихованець витлумачив як здатність опорного слова приєднувати залежні аргументи (непередикатні іменники) за умови взаємної семантичної сумісності (Вихованець, 1987: 41; Вихованець, 1988: 108). Аналіз валентних характеристик дієслів є важливим для трактування семантико-синтаксичної організації речень, оскільки дає

© С.І. СТАШКІВ, 2023

змогу встановити обов'язкові, напівобов'язкові й необов'язкові валентно зумовлені аргументи та їх взаємодію з предикативним центром речення. Проблемам валентності різних лексико-семантичних груп дієслів присвятили свої праці послідовники І.Р. Вихованця – Т.Є. Масицька (Масицька, 1998), О.Г. Межов (Межов, 2007; 2012), К.Г. Городенська (Городенська, 2004: 269–272), А.П. Загнітко (Загнітко, 2017: 450–466) та ін. Але спеціальних досліджень валентного потенціалу дієслів музичної сфери в українському мовознавстві немає, що свідчить про актуальність цієї проблеми.

У музичній лексиці є понад два десятки найуживаніших дієслів, різних за своїми семантичними та валентними характеристиками. Дієслова *акомпанувати* та *диригувати* вирізняються серед них тим, що не є багатозначними словами, входять лише в музичну терміносистему, мають чітку дефініцію та низький ступінь узагальненості (Симоненко, 2004: 682). У зв'язку із цим вони становлять наукове зацікавлення з погляду їх використання лише в музичному контексті, що зумовлює обмежений набір лексико-семантичних та морфологічних варіантів валентно зумовлених компонентів.

Дієслово *акомпанувати* є лексичною одиницею професійної мови музикантів. У тлумачному одинадцятитомному «Словнику української мови» подано лише одне значення цього дієслова – 'виконувати акомпанемент' (СУМ І: 27), тобто грати музичний супровід для іншого музиканта, підлаштовуючись під його ритм та мелодію.

Своєю семантикою дієслово *акомпанувати* породжує три непередикатні валентно зумовлені компоненти: суб'єкта дії (особа, яка виконує акомпанемент), адресата дії (музикант або група музикантів, яким акомпанують), інструмент дії (власне музичний інструмент, на якому виконують мелодію для акомпанементу). Напр.: *Музикант акомпанує співакці на фортепіано.*

У семантично елементарному реченні з предикативним центром *акомпанувати* облігаторним є компонент зі значенням суб'єкта дії, морфологічними виразниками якого слугують іменникові та займенникові слова в називному відмінку, а саме:

1) прості та складені власні назви музикантів, які виконують дію *акомпанувати*, напр.: *Акомпанував солістці Владислав Мокрицький...* (МУІЖ); *...якій акомпанував 67-річний Микола Віталійович Лисенко* (МУІЖ); *На гітарі акомпануватиме музикант і актор Юрій Кулініч* (МУІЖ); *Співакам акомпанувала Ірина Ганіна...* (МУІЖ); *Акомпанували вокалісткам Павло Гончаров та Юрій Цепинський* (УМО);

2) збірні іменники зі значенням лексично представленої сукупності (кількісно визначеної та кількісно неозначеної) осіб (*оркестр*, *хор*, *тріо*, *квінтет* та ін.), напр.: *...акомпанував жіночий самодіяльний народний оркестр «Харків'янка»...* (МУІЖ); *Хор акомпанує співакові; Танцюристів акомпанувало тріо весільних музикантів; Співакці акомпанував рок-гурт «Брати блюзу»; Досить жваво й чисто акомпанує квінтет духових...* (МУІЖ); *Квінтет акомпанує відомій джазовій співакці; Добре акомпанував джаз-роковий склад...* (МУІЖ);

3) іменники, які визначають спеціалізацію музиканта (*піаніст*, *концертмейстер*, *цимбаліст* та ін.), напр.: *...акомпанувала піаністка, диригентка хору «Верховина» Г. Лазурко...* (УМЕ-2: 302); *На репетиції солістові*

акомпанував **концертмейстер**; **Цимбалісти** акомпанують окремим співакам... (УЦ: 47);

4) іменники – загальні назви осіб, які виконують музичний супровід, напр.: *На піаніно їй акомпанував її брат, співак і композитор FINNEAS*; *Над правильною українською вимовою працювала її мама, а акомпанувала Квітці рідна сестра* (СЛУХ); *До цього у нього багато років акомпанувала мама*... (МУДЖ);

5) особові займенникові іменники, які по-різному вказують на особу акомпаніатора, напр.: *Частенько я акомпанував на гармошіці або баяні*; *Він акомпанував на фортепіано*.

У позиції суб'єкта дії можуть бути також іменники – назви неістот, передусім назви музичних інструментів. Такі найменування становлять периферію лексичного вираження суб'єктного компонента та ускладнюють його семантику значенням інструментальності (Межов, 2007: 46). Назва музичного інструмента в суб'єктній позиції є синкретичним компонентом, що поєднує значення особи музиканта та інструмента, на якому грають. Пор.: *Але акомпанує Рамфісові мідь*¹⁶, *а Радамесу*¹⁷ – *струнні* ← *Рамфісові оркестр акомпанує на мідних інструментах, а Радамесу – на струнних* (МУДЖ); *Бас-гітара [...] грає соло і тонко акомпанує*. ← *Маркус Міллер*¹⁸ *грає соло і тонко акомпанує на бас-гітарі* (МУДЖ); *Лише гітара акомпанувала співакові*. ← *Музикант акомпанував співакові на гітарі*.

Дієслівний предикат *акомпанувати* виражає музичний супровід для інших виконавців, тому зумовлює компонент зі значенням адресата дії, який також є обов'язковим та експлікований з такою самою послідовністю, як і суб'єктний. Основним морфологічним виразником адресата дії є іменник у давальному відмінку, експлікований такими лексико-семантичними групами:

1) простими та складеними власними назвами музикантів, для яких виконують музичний супровід, напр.: *...щодня він акомпанував Леопольду*... (МУДЖ); *Акомпанував Ф. Шаляпінові* (УМЕ-1: 221); *Акомпанував також Р. Любинецькому* (УМЕ-1: 221); *...акомпанувала М. Голинському та іншим співакам*... (УМЕ-1: 486); *...акомпанувала С. Крушельницькій* (УМЕ-5: 512);

2) назвами фаху особи (*співак, соліст, музикант, декламатор* та ін.), напр.: *...акомпанував видатним співаком – чеській Крушельницькій Емі Дестіновій*... (МУДЖ); *Особливо вишукано, тонко та образно він акомпанував солістам-вокалістам*... (МУДЖ); *...завжди акомпаную музикантам під час прослухавувань до Національного симфонічного оркестру* (МУДЖ); *...де оркестр акомпанує декламатору* (КІЕУОНІ);

3) назвами лексично вираженої сукупності осіб (*хор, гурт, група, дует, квартет* та ін.), напр.: *...працював у Дирекції лісів та акомпанував хоріві «Боян»* (МУДЖ); *У студентські роки акомпанував хоріві Київського університету п/к О. Кошиця* (УМЕ-1: 227); *Акомпанував квартету інструментальний ансамбль Мирона Шияна* (УМО);

¹⁶ Ідеться про духові інструменти (МДМІ).

¹⁷ Рамфіс та Радамес – герої опери італійського композитора Джузеппе Верді на лібрето Антоніо Гісланцоні (А).

¹⁸ Маркус Міллер – бас-гітарист і продюсер (МУДЖ).

4) іменниковими назвами визнаних, уславлених осіб, напр.: *Працюю також і в філармонії, не раз акомпанував справжнім зіркам* (МУІЖ); *...оркестр акомпанував лауреатам міжнародних та республіканських конкурсів...* (КІЕ-УОНІ).

Нерідко адресатну позицію наповнюють особові, зворотні та неозначені займенникові іменники, напр.: *...а мати акомпанувала їм* (МУІЖ); *Незвичайним є звучання квінтелу, який їй акомпанує...* (МУІЖ); *30 грудня 1972 акомпанувала їй у сольному концерті в Київському театрі опери та балету* (УМЕ-5: 110); *...один із найкращих вітчизняних вокалістів – співав і акомпанував собі на роялі* (МУІЖ); *Акомпанував собі на кобзі, зробленій майстром із с. Вільшан* (УМЕ-1: 421); *...вони мусять уміти акомпанувати будь-кому* (МУІЖ).

У ролі адресата дії можуть бути вжиті іменники – назви неістот, але за умови їх метафоричного використання (Межов, 2012: 193). Пор.: *...оркестр не акомпанує вокальним партіям.* ← *Оркестр не акомпанує вокалістам* (МУІЖ); *Скрипка акомпанує високій флейті.* ← *Скрипка акомпанує музикантові, який грає на флейті; Він акомпанує співу.* ← *Він акомпанує людині, яка співає.*

Напівоблігаторним при дієслівному предикатові акомпанувати є інструментальний компонент. Його експлікують іменники – назви музичних інструментів у формі місцевого відмінка з прийменником *на*. Напр.: *...я акомпанував йому на фортепіано...* (МУІЖ); *На всіх шкільних заходах постійно акомпанував на баяні...* (МУІЖ); *Частьенько я акомпанував на гармошці або баяні* (МУІЖ); *...Наталія сама собі акомпанує на колісній лірі* (МУІЖ); *Акомпанує на скрипці, флейті, окарині* (УМЕ-1: 69); *Акомпанував собі на кобзі...* (УМЕ-1: 265); *...читець акомпанує собі на бубні, поступово нараощуючи темп* (УМЕ-5: 478).

Дієслово акомпанувати є неперехідним, тому не може зумовити об'єктного компонента, попри синонімію з перехідним дієсловом *супроводжувати* (*оркестр, хор* та ін.).

Дієслово *диригувати* також є терміном музичної сфери, проте, на відміну від *акомпанувати*, має ще й переносне значення. У тлумачному одинадцятитомному «Словнику української мови» подано двоє значень дієслова *диригувати*: 1) 'керувати оркестром, хором під час виконання музичного твору' / 'керувати виконанням музичного твору'; 2) 'жестукулювати' (СУМ II: 282). В академічному тлумачному «Словнику української мови» у двадцяти томах знаходимо ще й третє значення – 'керувати, розпоряджатися' (СУМ-20: 225). Воно свідчить про те, що дієслово *диригувати* набуло переносного значення і стало виразником двох термінних значень та одного загальноживаного.

Дієслово-термін *диригувати* є тривалентним¹⁹. У його валентному оточенні перебувають непередикатні компоненти суб'єкта дії (особа, яка диригує), об'єкта дії (музичний твір, яким диригують) та інструмента дії (знаряддя, за допомогою якого диригують). Напр.: *Оксана Линів диригує твором руками.*

Компонент зі значенням суб'єкта дії, який визначає особу, що диригує, морфологічно виражений іменником або займенниковим іменником у називному відмінку та експлікований такими лексико-семантичними групами:

¹⁹ Т.С. Масицька зарахувала *диригувати* до двовалентних дієслів із семантикою керування (Масицька, 1998: 101).

1) імена та / або прізвища диригентів: *До слова, сам Натан Рахлін... диригував без нот* (МУІЖ); *...де диригував Артуро Тосканіні...* (МУІЖ); *Коли я побачив як диригують Артур, Назар та Іван Чередніченко, – був вражений* (МУІЖ); *...маестро Едуард Головашич не тільки диригував...* (МУІЖ); *...Келлер диригував оркестром на одному з берлінських балів...* (МУІЖ);

2) загальні назви осіб, які диригують: *У цей день хором диригуватиме студентка Олександра Корнійчук...* (МУІЖ); *Диригувала хормейстер Ганна Куриленко* (МУІЖ); *Диригувала авторка музики* (МУІЖ); *3 2016 року оркестром диригує учень Миколи Євпака* (МУІЖ);

3) особові займенникові іменники, які вказують на диригента: *Я диригую уже 20 років...* (МУІЖ); *Коли я вперше спробував диригувати...* (МУІЖ).

Дієслово *диригувати* своєю семантикою породжує об'єктний компонент, який морфологічно може представляти іменник у знахідному або орудному відмінку. Типовим виразником об'єкта дії є знахідний відмінок, а для орудного така функція – вторинна й характерна, зокрема, для дієслів зі значенням керівництва (Вихованець, 1987: 130; Межов, 2012: 169). У морфологічній експлікації цього об'єктного компонента знахідний і орудний відмінки взаємозамінні. Пор.: *Він диригував оперу* і *Він диригував оперою*; *Вона диригувала музичні твори* і *Вона диригувала музичними творами*.

Лексичне наповнення об'єктного компонента ширше, ніж суб'єктного, оскільки в позиції об'єкта диригування може бути як загальна назва, що означає результат музичної творчості (*твір, музика*), так і найменування конкретного музичного твору. Вони охоплюють:

1) збірні іменники зі значенням кількісно неозначеної сукупності осіб (*капела, оркестр, хор* та ін.), напр.: *Михайло Гайворонський диригував учительським хором* (МУІЖ); *У цей день хором диригуватиме студентка Олександра Корнійчук...* (МУІЖ); *Капелою «Думка» диригував уперше...* (МУІЖ); *Окрім того, 1910 року він диригує оркестром товариства «Січ»* (МУІЖ); *Зарубіжні слухачі вперше бачили, щоб таким колективом диригувала жінка!* (МУІЖ);

2) власні назви музичних колективів, напр.: *Я диригувала Академічним хором Національної радіокомпанії України!* (МУІЖ); *Володимир Сіренко диригує Національним заслуженим академічним симфонічним оркестром України* (МУІЖ);

3) власні назви конкретних музичних творів, напр.: *...тобі довелося диригувати «Кільцем Нібелунгів» Вагнера–Лоріо...* (МУІЖ); *Коли я у Веймарі диригував Дев'ятою симфонією Бетховена на новорічному концерті...* (МУІЖ); *...я вже диригувала «Лючію ді Ламмермур» на літньому оперному фестивалі* (МУІЖ); *...«Мадам Баттерфляй» диригує славетний Лев Туркевич у режисурі Володимира Блавацького* (МУІЖ);

4) назви видів музичного твору (*симфонія, опера* та ін.), напр.: *Я диригую симфонію Моцарта* (МУІЖ); *Оксана Линів диригує оперою Доніцетті «Лючія ді Ламмермур»* (МУІЖ); *...диригував операми Пуччіні на фестивалі його пам'яті (1924) у рідному місті композитора Луїці* (МУІЖ); *Якби диригував тетралогію Вагнера, ти робив це по-іншому?* (МУІЖ);

5) іменники, які мають стосунок до музичного мистецтва (*музика, твір, концерт, програма, постановка* та ін.), напр.: *Знаєте, я хотів би продиригувати*

всю **музику**, яка взагалі існує (МУГЖ); Так сталося, що цим **твором** диригував ще рік тому в класі під фортепіано (МУГЖ); Якими **творами** Вагнера ти диригував... (МУГЖ); Він диригував балетними **виставами**... (МУГЖ);

б) іменники зі значенням сукупності музичних творів (*цикл, серія, програма* та ін.), напр.: У грудні 1868 року Келер диригував у Амстердамі великим **циклом** концертів (МУГЖ); **Серією** вистав «Лючії ді Ламмермур» я продиригувала в 2015 році... (МУГЖ); ...у Люцерні теж диригує **серією** концертів; Диригував **програмою** народний артист України Аллін Власенко (МУГЖ);

7) іменники, що позначають частину більшого музичного твору, напр.: Але сьогодні ти диригував **фрагменти** з «Кільця Нібелунгів» із текстами Лоріо (МУГЖ); ...ми диригуємо **не тактами**, вартостями чи метро-ритмом... (МУГЖ).

Варто також зазначити, що в ролі об'єкта дії функціонують прізвища відомих музикантів у формі знахідного відмінка. Напр.: У Веймарі я не вперше диригував **Вагнера**... (МУГЖ); ...диригувати **Вагнера** у Мюнхені – велика відповідальність (МУГЖ); Я мав дуже добре відчуття після другого туру, коли диригував **Брамса**... (МУГЖ). Таке вживання – це явище метонімії, оскільки 'диригувати Моцарта' означає 'керувати виконанням його музичних творів'.

Дієслово *диригувати* своєю семантикою відкриває також інструментальну позицію, проте у висловленнях вона реалізована зрідка. Інструментальні експлікують іменники у формі орудного відмінка, які визначають знаряддя дії у прямому або переносному значенні. Напр.: *Адже ми диригуємо не руками*... (МУГЖ); *Ти диригуй руками, а не колінами! Він вправно диригував паличкою* (МУГЖ); *...а сам Маєстро Муті диригує «жестами маленькими або виразом обличчя»* (МУГЖ).

Отже, трикомпонентне валентне оточення дієслів-термінів *акомпанувати* та *диригувати* представлене двома облігаторними непередкатними аргументами: суб'єктом та адресатом для *акомпанувати*, і суб'єктом та об'єктом для *диригувати*. Інструментальний аргумент є напівоблігаторним для *акомпанувати* і необлігаторним, слабкореалізованим для *диригувати*.

Суб'єктний компонент, залежний від дієслова *акомпанувати*, виражають назви осіб (власні й загальні) або кількісно означеної чи кількісно неозначеної сукупності осіб, які акомпанують. На противагу йому суб'єктний компонент дієслова *диригувати* не може бути експлікований іменниками на позначення сукупності осіб.

Об'єктний аргумент типовий для дієслова *диригувати*, проте його не може мати дієслово *акомпанувати*, бо воно неперехідне та безоб'єктне, уживане для того, щоб повідомити, що хтось грає музичний супровід для співаків, хору та ін. Об'єкт дії має дуже широке лексико-семантичне наповнення, репрезентоване власними й загальними назвами музичних колективів, творів та їхніх фрагментів.

Інструментальний компонент, зумовлений дієсловом *акомпанувати* найпоширеніше реалізують назви музичних інструментів; у дієслова *диригувати* він лексично обмежений іменниками *рука* та *паличка*.

УМОВНІ СКОРОЧЕННЯ

А – *Aida*. (2023). URL: <https://uk.wikipedia.org/wiki/%D0%90%D1%97%D0%B4%D0%B0>
 КІЕУОНІ – Сідлецька, Т.І. (2009). *Культурно-історична еволюція українського оркестру народних інструментів*. Вінниця: ВНТУ.

МДМІ – *Мідні духові музичні інструменти*. (2023). URL: https://uk.wikipedia.org/wiki/%D0%9C%D1%96%D0%B4%D0%BD%D1%96_%D0%B4%D1%83%D1%85%D0%BE%D0%B2%D1%96_%D0%BC%D1%83%D0%B7%D0%B8%D1%87%D0%BD%D1%96_%D1%96%D0%BD%D1%81%D1%82%D1%80%D1%83%D0%BC%D0%B5%D0%BD%D1%82%D0%B8

МУІЖ – *Музика. Український інтернет-журнал* (2023). URL: <http://mus.art.co.ua/betkhoven-u-vykonanni-maryny-nayd-on/>

СЛУХ – *СЛУХ. Медіа про музику та все, що навколо неї*. (2023). <https://slukh.media/>

СУМ – Білодід, І.К. (Ред.) (1970–1980). *Словник української мови* (Т. 1–11). Київ: Наукова думка.

СУМ-20 – Русанівський, В.М. (Ред.) (2013). *Словник української мови: У двадцяти томах* (Т. 4). Київ: Наукова думка.

УМЕ-1 – Скрипник, Г.А. (Голова редкол.) (2006–2018). *Українська музична енциклопедія* (Т. 1–7). (Т. 1: А–Д. Київ, 2006). Київ: Інститут мистецтвознавства фольклористики та етнології ім. М.Т. Рильського НАН України.

УМЕ-2 – Скрипник, Г.А. (Голова редкол.) (2006–2018). *Українська музична енциклопедія* (Т. 1–7). (Т. 2: Е–К. Київ, 2008). Київ: Інститут мистецтвознавства фольклористики та етнології ім. М.Т. Рильського НАН України.

УМЕ-5 – Скрипник, Г.А. (Голова редкол.) (2006–2018). *Українська музична енциклопедія*. (Т. 1–7). (Т. 5: ПАВАНА – «ПОЛІКАРП»). Київ, 2018). Київ: Інститут мистецтвознавства фольклористики та етнології ім. М.Т. Рильського НАН України.

УМО – *Українська музика онлайн. Все про музику та її звукопис* (2023). URL: <https://ukrmusic.online/>

УЦ – Незовибатько, О.Д. (1976). *Українські цимбали*. Київ: Музична Україна.

ЛІТЕРАТУРА

1. Вихованець, І.Р. (1987). *Система відмінків української мови*. Київ: Наукова думка.
2. Вихованець І.Р. (1988). *Частини мови в семантико-граматичному аспекті*. Київ: Наукова думка.
3. Вихованець, І.Р. (1992). *Нариси з функціонального синтаксису української мови*. Київ: Наукова думка.
4. Городенська, К.Г. (2004). Валентність дієслова як міжрівнева категорія. У Вихованець, І. & Городенська, К. *Теоретична морфологія української мови* (с. 269–272). Київ: Унів. вид-во «Пульсар».
5. Загнітко, А.П. (2017). Категорійний статус валентності дієслова. У Вихованець, І.Р., Городенська, К.Г., Загнітко, А.П. & Соколова, С.О. *Грамматика сучасної української літературної мови. Морфологія* (с. 450–466). Київ: Видавничий дім Дмитра Бураго.
6. Масицька, Т.Є. (1998). *Грамматична структура дієслівної валентності*. Луцьк: Редакційно-видавничий відділ Волинського державного університету ім. Лесі Українки.
7. Межов, О.Г. (2007). *Суб'єктні синтаксеми у структурі простого речення*. Луцьк: Волинський національний університет імені Лесі Українки.
8. Межов, О.Г. (2012). *Типологія мінімальних семантико-синтаксичних одиниць*. Луцьк: Волинський національний університет імені Лесі Українки.

9. Симоненко, Л.О. (2004). Термін. У Русанівський, В.М., Тараненко, О.О. (Ред.) та ін. (2004). *Енциклопедія «Українська мова»* (с. 682) (2-ге вид.). Київ: Видавництво «Українська енциклопедія» ім. М.П. Бажана.

Solomiia Stashkiv

SEMANTIC-SYNTACTIC EXPLICATION OF THE VALENCE POTENTIAL OF THE VERB- TERMS
АКОМПАНУВАТИ AND ДИРИГУВАТИ

The article examines the valence potential of verb-terms **акомпанувати** and **диригувати**. The three-component nature of their valence framework was substantiated, and the main lexical-semantic groups of words that explain all non-predicate arguments were defined. Typical morphological variants of addressee, object, and instrumental arguments were also established.

It was found that the verb **акомпанувати** generates three non-predicate valence-conditioned components: the subject of the action (the person who performs the accompaniment), the addressee of the action (a musician or group of musicians who are accompanied), the instrument of action (actually a musical instrument on which a melody is performed for accompaniment). The subject component dependent on the verb **акомпанувати** is expressed by the names of persons (proper and common) either quantified or unquantified sets of persons who accompany. The instrumental component, which is determined by the verb **акомпанувати**, is most consistently realized by the names of musical instruments. It was emphasized that the verb **акомпанувати** is intransitive, therefore it can't determine the object component, despite its synonymy with the transitive verb **супроводжувати** (*orchestra, choir, etc.*).

The trivalency of the verb-term **диригувати** has been established. The non-predicate components of the subject of the action (the person who conducts), of the object of the action (a piece of music that is conducted), and of the instrument of the action (an instrument used to conduct) in its valence environment. Among all the components that cause the verb **диригувати**, the object of action has the broadest lexical-semantic content, represented by proper and general names of musical groups, works, and their fragments.

A conclusion was made about the semi-obligatory usage of the instrument of the action with the verb **акомпанувати** and the optional usage with the verb **диригувати**, the difference in its lexical-semantic expression was noted. The instrumental component, which is determined by the verb **акомпанувати**, is most consistently implemented by the names of musical instruments; in the verb **диригувати** it is lexically limited by the nouns hand and stick.

Keywords: verb term, valency, valence potential, valency-conditioned components, arguments (non-predicate nouns), morphological variants.

LEGEND

A – *Aida*. (2023). Retrieved from <https://uk.wikipedia.org/wiki/%D0%90%D1%97%D0%B4%D0%B0> (in Ukr.).

КІЕУОНІ – Sidletska, T.I., (2009). *Kulturno-istorychna evoliutsiia ukrainskoho orkestru narodnykh instrumentiv* [Cultural and historical evolution of the Ukrainian orchestra of folk instruments]. Vinnytsia: VNTU (in Ukr.).

МДМІ – *Midni dukhovi muzychni instrumenty* [Brass instrument]. (2023). Retrieved from https://uk.wikipedia.org/wiki/%D0%9C%D1%96%D0%B4%D0%BD%D1%96_%D0%B4%D1%83%D1%85%D0%BE%D0%B2%D1%96_%D0%BC%D1%83%D0%B7%D0%B8%D1%87%D0%BD%D1%96_%D1%96%D0%BD%D1%81%D1%82%D1%80%D1%83%D0%BC%D0%B5%D0%BD%D1%82%D0%B8 (in Ukr.).

МУДЖ – *Muzyka. Ukrainskyi internet-zhurnal* [Music. Ukrainian online magazine] (2023). <http://mus.art.co.ua/betkhoven-u-vykonanni-maryny-nayd-on/> (in Ukr.).

SLUKh – *SLUKh. Media pro muzyku ta vse, shcho navkolo nei* [SLUKH. Media about music and everything around it] (2023). Retrieved from <https://slukh.media/> (in Ukr.).

SUM – Bilodid, I.K. (Ed.) (1970–1980). *Slovník ukraínskoi movy* [Ukrainian language dictionary] (1970–1980). (Vol. 1–11). Kyiv: Naukova dumka (in Ukr.).

SUM-20 – Rusanivskyi, V.M. (Ed.) (2013). *Slovník ukraínskoi movy: U dvadtsiaty tomakh* [The Ukrainian language dictionary in 20 volumes] (Vol. 4). Kyiv: Naukova dumka (in Ukr.).

УМЕ-1 – Skrypnyk, H.A. (Ed.). (2006–2018). *Ukrainska muzychna entsyklopediia* [Ukrainian music encyclopaedia] (Vol. 1–7). (Vol. 1: A–Д. Kyiv, 2006). Kyiv: Instytut mystetstvoznavstva folklorystyky ta etnologii im. M.T. Rylskoho NAN Ukrainy (in Ukr.).

УМЕ-2 – Skrypnyk, H.A. (Ed.). (2006–2018). *Ukrainska muzychna entsyklopediia* [Ukrainian music encyclopaedia] (Vol. 1–7). (Vol. 2: E–K. Kyiv, 2008). Kyiv: Instytut mystetstvoznavstva folklorystyky ta etnologii im. M.T. Rylskoho NAN Ukrainy (in Ukr.).

УМЕ-5 – Skrypnyk, H.A. (Ed.). (2006–2018). *Ukrainska muzychna entsyklopediia* [Ukrainian music encyclopedia] (Vol. 1–7). (Vol. 5: PAVANA – «POLIKARP». Kyiv, 2018). Kyiv: Instytut mystetstvoznavstva folklorystyky ta etnologii im. M.T. Rylskoho NAN Ukrainy (in Ukr.).

УМО – *Ukrainska muzyka onlain. Vse pro muzyku ta yii zvukopys*. [Ukrainian music online. All about music and its soundtrack] (2023). Retrieved from <https://ukrmusic.online/> (in Ukr.).

УЦ – Nezovybatko, O.D., (1976). *Ukrainski tsymbaly* [Ukrainian cymbals]. Kyiv: Muzychna Ukraina (in Ukr.).

REFERENCES

1. Vykhoanets, I.R. (1987). *Systema vidminkiv ukraínskoi movy* [Ukrainian Case system]. Kyiv: Naukova dumka (in Ukr.).
2. Vykhoanets, I.R. (1988). *Chastyny movy v semantyko-hramatychnomu aspekti* [Parts of speech in the semantic and grammatical aspect]. Kyiv: Naukova dumka (in Ukr.).
3. Vykhoanets, I.R. (1992). *Narysy z funktsionalnoho syntaksysu ukraínskoi movy* [Essays on the functional syntax of the Ukrainian language]. Kyiv: Naukova dumka (in Ukr.).
4. Horodenska, K.H. (2004). Valentnist diieslova yak mizhrivneva katehoriia [Valence as an interlevel category]. In Vykhoanets, I.R. & Horodenska, K.H. *Teoretychna morfolohiia ukraínskoi movy* [Theoretical morphology of the Ukrainian language] (pp. 269–272). Kyiv: Universytetske vydavnytstvo “Pulsary” (in Ukr.).
5. Zahnitko, A.P. Katehoriinyi status valentnosti diieslova. [Categorical status of valency of the verb] (2017). In Vykhoanets, I.R., Horodenska, K.H., Zahnitko, A.P. & Sokolova, S.O. *Hramatyka suchasnoi ukraínskoi literaturnoi movy. Morfolohiia* [Grammar of modern Ukrainian literary language] (pp. 450–466). Kyiv: Vydavnychiy dim Dmytra Buraho (in Ukr.).
6. Masytska, T.Ye. (1998). *Hramatychna struktura diieslivnoi valentnosti* [Grammatical structure of valency of the verb]. Lutsk: Redaktsiino-vidavnychiy viddil Volynskoho derzhavnoho universytetu im. Lesi Ukrainky (in Ukr.).

7. Mezhov, O.H. (2007). *Subiektni syntaksemy u strukturi prostoho rechennia* [*Subject syntaxemes in the structure of a simple sentence*]. Lutsk: Volynskyi natsionalnyi universytet imeni Lesi Ukrainky (in Ukr.).
8. Mezhov, O.H. (2012). *Typolohiia minimalnykh semantyko-syntaktychnykh odynyts* [*Typology of minimal semantic and syntactic units*]. Lutsk: Volynskyi natsionalnyi universytet imeni Lesi Ukrainky (in Ukr.).
9. Symonenko, L.O. (2004). Termin [Term]. In Rusanivskyi, V.M., Taranenko, O.O. (Eds.) [et al.] (2004). *Entsyklopediia «Ukrainska mova». Vydannia druhe, vypravlene i dopovnene* [*Encyclopedia “Ukrainian language”*] (p. 682) (2nd ed). Kyiv: Vydavnytstvo «Ukrainska entsyklopediia» im. M.P. Bazhana (in Ukr.).